University of Qom
Faculty of Literature and Humanities

Research In Instructional Methods

Online ISSN:2981-1074

Homepage: https://jrim.qom.ac.ir

Investigating the Effect of Attitudes Toward the Teaching Profession on Teaching Anxiety: The Mediating Role of Teacher Enthusiasm

Siamak Sadeghi[1], and Siroos Ghanbari[2]

1. Ph.D. Student in Educational Management, Department of Educational Sciences, Bu- Ali Sina University, Hamedan, Iran. E-mail: s.sadeghi@ltr.basu.ac.ir
2. Coressponding author, Department of Educational Sciences, Bu- Ali Sina University, Hamedan, Iran. E-mail: s.ghanbari@basu.ac.ir

Article Info

Article type:
Research Article

Article history:
Received 2025-10-04
Received in revised form 2025-11-20
Accepted 2025-12-07
Published online 2026-09-21

Keywords:
attitude towards the teaching profession, elementary school, teacher enthusiasm teaching anxiety.

ABSTRACT

The present study aimed to investigate the relationship between attitudes toward the teaching profession and teaching anxiety, with teacher enthusiasm as a mediating variable. In terms of purpose, the study was applied; methodologically, it employed a correlational design using structural equation modeling (SEM). The target population consisted of 6,328 elementary school teachers in Kurdistan Province, Iran, during the 2023–2024 academic year (1402–1403 in the Iranian calendar). A sample of 362 teachers was selected through stratified random sampling based on the population's regional, urban, and gender classifications. Data were collected using Hart's Teaching Anxiety Questionnaire, the Vienna and Envoy Attitudes Toward the Teaching Profession Questionnaire, and Kanter's Teacher Enthusiasm Questionnaire. The data were analyzed using descriptive and inferential statistics, including structural equation modeling. The findings indicated that teacher enthusiasm was significantly and negatively associated with teaching anxiety. Attitudes toward the teaching profession were also significantly and negatively associated with teaching anxiety. Furthermore, teacher enthusiasm mediated the relationship between attitudes toward the teaching profession and teaching anxiety. These findings suggest that strengthening teachers' enthusiasm and fostering more positive attitudes toward the teaching profession may be associated with lower levels of teaching anxiety.

How To Cite: Sadeghi, S., & Ghanbari,S. (2026). Investigating the effect of attitudes toward the teaching profession on teaching anxiety: The mediating role of teacher enthusiasm, *Research in Instructional Methods*, *4* (2), 43-61.
https://doi.org/10.22091/jrim.2025.14071.1394

© The Author(s)
Publisher: University of Qom
DOI: https://doi.org/10.22091/jrim.2025.14071.1394

Introduction

In recent years, educational staff, especially teachers, have experienced occupational anxiety as a result of the transition to an era of rapid global change, particularly changes in curriculum design and the increasing demands of dynamic, multitasking responsibilities, which have led to higher performance expectations in schools. Accordingly, teaching, which has traditionally been considered a low-stress profession, has changed dramatically over the past three decades. According to the findings of numerous studies, teaching is one of the most difficult professions compared with other occupations. Poor working conditions in schools make it necessary for teachers to maintain high levels of physical, mental, and emotional well-being. However, various emotional and cognitive indicators of occupational anxiety can affect teachers individually and negatively influence their ability to teach children. Anxiety often involves fear of unpleasant experiences and potential adverse consequences. It is a common human emotion that occurs when a person feels threatened and is unable to adapt to a particular context. Anxiety can also arise in response to uncertainty about an event or concern about its outcome. In this regard, teaching anxiety is defined as a set of feelings that prevent teachers from starting, continuing, or completing their teaching. Anxiety can reduce teachers' self-confidence in the subjects they teach. This, in turn, can limit their ability to create a positive learning environment and affect their overall teaching effectiveness. Teaching anxiety can disrupt the quality of education and prevent teachers from demonstrating their teaching abilities. Therefore, it is necessary to reduce teachers' levels of teaching anxiety by considering relevant variables in educational settings. One such variable is attitude toward the teaching profession. Previous research has shown that elementary school teachers with positive attitudes toward the teaching profession tend to experience lower levels of anxiety. Conversely, teachers who experience high levels of teaching anxiety may develop negative attitudes toward their profession. To effectively shape future generations, teachers must possess subject-matter expertise, motivation, enthusiasm, dedication, and a positive attitude toward their profession. Among these factors, teacher enthusiasm may also be associated with lower levels of teaching anxiety. Therefore, teacher enthusiasm can be examined as a variable that may contribute to reducing teaching anxiety, may be influenced by attitudes toward the teaching profession, and may serve as a mediating variable. Given the existing concerns about teaching anxiety and its disruptive effects on the teaching and learning process, understanding how teaching anxiety can be reduced and examining the roles of attitudes toward the teaching profession and teacher enthusiasm are essential. Such efforts can contribute to the research literature and help identify effective ways to improve teaching quality. Furthermore, few studies have examined the role of attitudes toward the teaching profession in teaching anxiety or the role of teacher enthusiasm in teaching anxiety. To the best of our knowledge, no previous research has examined the mediating role of teacher enthusiasm in the relationship between attitudes toward the teaching profession and teaching anxiety. The present study therefore seeks to address this gap. In general, the main purpose of this study is to investigate the role of attitudes toward the teaching profession in teachers' teaching anxiety, with teacher enthusiasm as a mediating variable, among elementary school teachers in Kurdistan Province.

Results

The present study employed a descriptive-correlational research design using structural equation modeling (SEM). The study population consisted of 6,328 elementary school teachers in Kurdistan Province during the 2023–2024 academic year (1402–1403 in the Iranian calendar). A sample of 362 teachers from different cities in Kurdistan Province was selected using proportionate stratified random sampling. Data were collected using standardized questionnaires measuring attitudes toward the teaching profession, teaching anxiety, and teacher enthusiasm, all of which had acceptable validity and

reliability. Data were analyzed using descriptive statistics (frequencies, percentages, means, standard deviations, kurtosis, and skewness) and inferential statistics (structural equation modeling). The analyses were conducted using SPSS Version 26 and SmartPLS Version 3.

The findings indicated that the path coefficient for the relationship between attitudes toward the teaching profession and teaching anxiety was −0.123, which was significant at the 0.01 level. The total effect of attitudes toward the teaching profession on teaching anxiety was −0.276, which was also significant at the 0.01 level. The path coefficient and total effect of attitudes toward the teaching profession on teacher enthusiasm were both 0.515, which was significant at the 0.01 level. Similarly, the path coefficient and total effect of teacher enthusiasm on teaching anxiety were both −0.297, which was significant at the 0.01 level. Finally, the findings showed that the indirect effect of attitudes toward the teaching profession on teaching anxiety was −0.153 (t = 4.987), which was significant at the 0.01 level.

The findings also indicated that the indirect effect of attitudes toward the teaching profession on teaching anxiety through the mediating role of teacher enthusiasm was significant according to the Sobel test. Based on a path coefficient of 0.297 and a standard error of 0.056 for the relationship between the mediator and the dependent variable, and a path coefficient of 0.515 and a standard error of 0.049 for the relationship between the independent variable and the mediator, the Sobel test statistic was reported as 4.735, which was significant at the $p < .05$ level. This result supports the presence of a significant indirect relationship between the predictor variable (attitudes toward the teaching profession) and the criterion variable (teaching anxiety) through teacher enthusiasm as the mediating variable.

Conclusions

The aim of the present study was to investigate the role of attitude towards the teaching profession in teachers' teaching anxiety through teacher enthusiasm in elementary school teachers in Kurdistan province. The findings of the study showed that attitude towards the teaching profession has a significant effect on teaching anxiety through teacher enthusiasm. This means that a positive attitude towards the teaching profession increases the teacher's enthusiasm in their job and thereby reduces the teacher's teaching anxiety. Teacher enthusiasm, by being affected by attitude towards the profession, has a negative and inverse effect on teaching anxiety. In general, it can be stated that a positive attitude towards the teaching profession indirectly and significantly reduces teaching anxiety by strengthening job enthusiasm. The mechanism of this effect is that positive professional attitudes strengthen teachers' intrinsic motivation by activating the brain's reward system and increase their enthusiasm for teaching. This high enthusiasm then leads to a reduction in teaching anxiety symptoms by increasing educational self-efficacy (belief in the ability to manage classroom challenges) and regulating positive emotions (reducing cortisol secretion), as well as attracting greater social support from colleagues.

Author Contributions

The authors contributed equally to the conceptualization of the article and writing of the original and subsequent drafts.

Data Availability Statement

Data available on request from the authors.

Acknowledgements

The authors would like to thank all participants in the present study

Ethical Considerations

The authors avoided data fabrication, falsification, plagiarism, and misconduct

Funding
This research did not receive any specific grant from funding agencies in the public, commercial, or not for-profit sectors

Conflict of Interest
The authors declare no conflict of interest.

پژوهش در روش‌های آموزش
شاپا الکترونیکی: ۲۹۸۱-۱۰۷۴

بررسی تأثیر نگرش به حرفه معلمی بر اضطراب تدریس به‌واسطه نقش میانجی اشتیاق معلم

سیامک صادقی[۱]، سیروس قنبری[۲]

۱. دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی، گروه علوم تربیتی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران. s.sadeghi@ltr.basu.ac.ir
۲. استاد گروه علوم تربیتی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران. (نویسنده مسئول) s.ghanbari@basu.ac.ir

اطلاعات مقاله

نوع مقاله: مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۷/۱۲
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۰۸/۲۹
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۹/۱۶
تاریخ انتشار: ۱۴۰۵/۰۶/۳۰

کلیدواژه‌ها:
اضطراب تدریس، اشتیاق معلم، دوره ابتدایی، نگرش به حرفه معلمی.

چکیده

هدف از انجام پژوهش بررسی تأثیر نگرش به حرفه معلمی در اضطراب تدریس به واسطه نقش میانجی اشتیاق معلمی بود. روش پژوهش از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش اجرا، همبستگی (از نوع مدل‌یابی معادلات ساختاری) بود. جامعه آماری پژوهش معلمان مدارس دوره ابتدایی استان کردستان به تعداد ۶۳۲۸ در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۲ بود که تعداد ۳۶۲ نفر به روش تصادفی طبقه‌ای و با توجه به طبقات جامعه پژوهش (منطقه، شهرستان و جنسیت) انتخاب شد. داده‌ها با استفاده از پرسش‌نامه‌های اضطراب تدریس هارت، نگرش به حرفه معلمی وین و انوی و اشتیاق معلم کانتر گردآوری شد. داده‌های به‌دست آمده با روش‌های آماری توصیفی و استنباطی (مدل‌یابی معادلات ساختاری) تحلیل شد. یافته‌ها نشان داد: اشتیاق معلم بر اضطراب تدریس تأثیر منفی و معنادار دارد. نگرش به حرفه معلمی بر اضطراب تدریس تأثیر منفی و معنادار دارد. همچنین اشتیاق معلم در رابطه نگرش به حرفه معلمی با اضطراب تدریس نقش میانجی دارد. با توجه به یافته‌های پژوهش می‌توان با تقویت اشتیاق معلمان و بهبود نگرش معلمان به حرفه تدریس، اضطراب تدریس ایشان را کاهش داد.

استناد: صادقی، سیامک؛ قنبری، سیروس. (۱۴۰۵). بررسی تأثیر نگرش به حرفه معلمی بر اضطراب تدریس به واسطه نقش میانجی اشتیاق معلم، پژوهش در روش‌های آموزش. ٤ (۲)، ۶۱-۴۳. https://doi.org/10.22091/jrim.2025.14071.1394

© نویسندگان.
DOI: https://doi.org/10.22091/jrim.2025.14071.1394
ناشر: دانشگاه قم

مقدمه

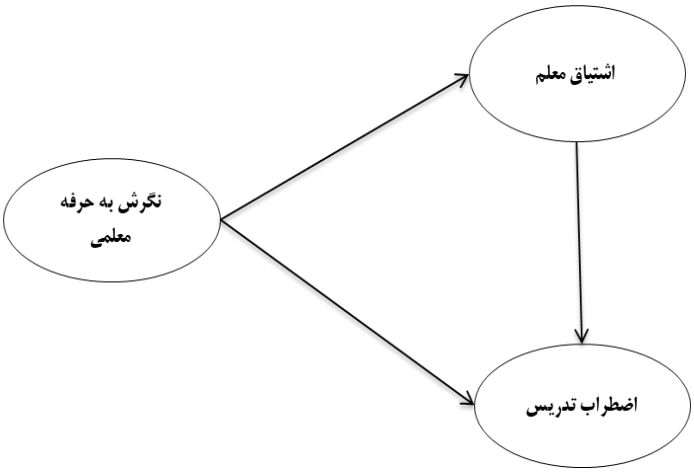
یکی از مهم‌ترین سازمان‌ها در هر کشور، آموزش و پرورش است که در آن وجود معلمان باانگیزه و اثربخش عامل پیشرفت نظام تعلیم و تربیت جامعه است (زندکریمی، پرورش و قدم پور، ۱۳۹۹). در سال‌های اخیر، کادر آموزشی و به‌ویژه معلمان در نتیجه گذار از دوران تغییرات سریع جهانی، به‌ویژه تغییرات در طراحی برنامه‌های درسی و مسئولیت‌های چندوظیفه‌ای پویا که منجر به شکل‌گیری انتظارات عملکرد بالا در مدارس شده است، اضطراب حرفه‌ای را تجربه کرده‌اند (کائور، نومان و آوانگ‌هاشم، ۲۰۱۸). بر این اساس، مقوله‌ای که همیشه تصور می‌شد معلمی یک حرفه کم‌استرس است، در طول سه دهه اخیر به طرز چشم‌گیری تغییر کرده است. طبق یافته‌های پژوهش‌های متعدد، شغل معلمی در مقایسه با سایر مشاغل، سخت‌ترین شغل است. شرایط کاری نامناسب در مدارس، سطح بالایی از سلامت جسمی، فکری و عاطفی را برای معلمان درگیر در این حرفه ضروری می‌کند. با این حال، شاخص‌های عاطفی و شناختی متنوعی از اضطراب شغلی وجود دارد که می‌تواند معلمان را به‌صورت فردی آزار دهد و بر توانایی آن‌ها در آموزش به کودکان تأثیر منفی بگذارد (آسالویی، وولومسی و ورانگ، ۲۰۲۰). اضطراب اغلب شامل ترس از تجربیات ناخوشایند و پیامدهای نامطلوب بالقوه است (پاپی و خواجوی، ۲۰۲۳). اضطراب یک احساس رایج در انسان است و زمانی ایجاد می‌شود که فرد احساس تهدید می‌کند و قادر به سازگاری با یک زمینه خاص نیست (گانون و دریس، ۲۰۲۳). همچنین، اضطراب به‌عنوان پاسخی به عدم قطعیت یک رویداد یا نگرانی از پیامد یک رویداد می‌شود (لیو و وو، ۲۰۲۱). در این میان، سازه اضطراب تدریس به‌عنوان احساساتی تعریف می‌شود که مانع از شروع، ادامه یا اتمام کار تدریس توسط معلمان می‌شود (گوروسپه، ۲۰۲۲).

شواهد تجربی نشان داده‌اند که اضطراب یک عامل بازدارنده قوی برای عملکرد حرفه‌ای و عملکرد تدریس است (پارک، رامیرز و پارک، ۲۰۲٤). این حالت روانی، می‌تواند به کاهش اعتماد به نفس معلمان در موضوع تدریس بینجامد، توانایی آنان را در ایجاد یک محیط یادگیری مثبت محدود کند و در نهایت، بر کارآمدی کلی تدریس تأثیر بگذارد (گوچر و اوزرن، ۲۰۲۵). از این رو، شناسایی عواملی که بتوانند سطح این اضطراب را کاهش دهند، ضروری به نظر می‌رسد. در این میان، نگرش به حرفه معلمی به عنوان یک متغیر کلیدی مطرح می‌شود. نگرش که به صورت «الگویی منظم از افکار، احساسات و رفتارهای فرد در رابطه با یک موضوع» تعریف می‌شود (اسمیت، ۱۹٦۸، به نقل از کورکماز و اونسال، ۲۰۲۰). در بافت حرفه معلمی، بیانگر چگونگی احساس، نگرش و عمل معلمان در محیط کار است (اگوو، ۲۰۱۵). این مفهوم، وضعیت روانی-عاطفی معلمان را نشان می‌دهد که با رفتار و تعهد آنان نسبت به حرفه‌شان تقویت می‌شود (حسین، هاشمی و پروین، ۲۰۲۰). پرسش اصلی این است که این نگرش چگونه می‌تواند اضطراب را کاهش دهد؟ پژوهش‌ها نشان می‌دهند که یک نگرش مثبت می‌تواند به طور مستقیم سطح اضطراب را کاهش دهد. همچنین بین زیرابعاد سطح اضطراب معلمان و نگرش آن‌ها نسبت به حرفه معلمی رابطه منفی و معنادار وجود دارد. این یافته‌ها نشان داد که اگر معلمان کلاس ابتدایی نگرش مثبتی نسبت به حرفه معلمی داشته باشند، سطح اضطراب آن‌ها کاهش می‌یابد یا اگر سطح بالایی از اضطراب نسبت به تدریس را تجربه کنند، ممکن است نگرش منفی نسبت به حرفه خود پیدا کنند (بوریچ و کیم، ۲۰۲۰؛ سرین، گونش و دگیرمنجی، ۲۰۱۵؛ وات و ریچاردسون، ۲۰۲۱). با این حال، به نظر می‌رسد مکانیسم دیگری نیز در کار است و نگرش مثبت، از طریق تقویت یک عامل روان‌شناختی دیگر، یعنی «اشتیاق شغلی»، به کاهش اضطراب می‌انجامد.

در ادامه این منطق، اشتیاق شغلی به عنوان متغیر مؤثر دیگری در کاهش اضطراب تدریس معرفی می‌شود. معلمان برای تدریس اثربخش نیازمند تخصص، انگیزه، فداکاری و نگرش مثبت هستند (بالیر و اوزجان، ۲۰۱٤). در این بستر، اشتیاق شغلی فراتر از یک هیجان لحظه‌ای، یک حالت شناختی-عاطفی پایدار است که بر روی موضوع یا رفتار خاصی متمرکز می‌شود (امین‌پور و زارع، ۱٤۰٤). علاقه به حرفه معلمی یکی از موضوع‌هایی است که در تضمین کیفیت و شایستگی معلم نیز نقش دارد (شیبک و سلیمی، ۱٤۰۱). اشتیاق فراتر

از وضعیت‌های هیجانی و احساسی لحظه‌ای بوده و بیشتر بر حالت‌های هیجانی و شناختی سرایت‌کننده روی یک موضوع یا رفتار خاص متمرکز می‌شود (امین‌پور و زارع،۱٤۰٤). پژوهش‌ها به وضوح نشان می‌دهند که اشتیاق بالاتر با سطح اضطراب پایین‌تر همراه است (آیدین، ۲۰۱٦؛ وانگ، ۲۰۲۳). از سوی دیگر، تحقیقات رابطه مثبت و معناداری را بین نگرش مثبت به حرفه و اشتیاق شغلی گزارش کرده‌اند (ذکیانی، ۱٤۰۱). برای مثال، معلمانی که دیدگاه مثبتی نسبت به دانش‌آموزان خود دارند، در حین تدریس اشتیاق بیشتری از خود نشان می‌دهند (بوریچ، بوتکوویچ و کیم، ۲۰۲۰). این شواهد، زنجیره مفهومی روشنی را ترسیم می‌کند: یک نگرش مثبت به حرفه، می‌تواند سطح اشتیاق معلم را افزایش دهد و این اشتیاق افزوده شده، به نوبه خود، در کاهش اضطراب تدریس نقش ایفا کند. بر این اساس، می‌توان اشتیاق معلم را به عنوان یک متغیر میانجی کلیدی در نظر گرفت که رابطه بین نگرش به حرفه معلمی و اضطراب تدریس را تبیین می‌کند. این سازه که ترکیبی از اشتیاق تجربه‌شده (احساس هیجان و لذت) و اشتیاق نشان‌داده‌شده (بیان غیرکلامی) است (کلر و همکاران، ۲۰۱۵)، از ویژگی‌های ممیزه معلمان اثربخش و شاخصی برای کیفیت آموزش و بهزیستی معلم محسوب می‌شود (لازاریدس، بوخولتس و روباخ، ۲۰۱۸).

با توجه به نگرانی‌های موجود در خصوص اضطراب تدریس و اختلالی که در فرایند تدریس و یادگیری ایجاد می‌کند، درک چگونگی کاهش اضطراب تدریس و نقش متغیرهای نگرش به حرفه معلمی و اشتیاق معلم ضروری است و می‌تواند در توسعه ادبیات پژوهش و ارائه راهکارهای مؤثر در بهبود کیفیت تدریس یاری‌رسان باشد. از سوی دیگر، مرور پیشینه پژوهش نشان می‌دهد، پژوهش‌های اندکی در خصوص نقش نگرش حرفه معلمی در اضطراب تدریس، نقش اشتیاق معلم در اضطراب تدریس انجام شده است. همچنین پژوهشی در خصوص نقش واسطه‌ای اشتیاق معلم در تأثیر نگرش به حرفه معلمی در اضطراب تدریس یافت نشد. بنابراین این پژوهش می‌تواند این شکاف دانشی را رفع نماید. به‌طور کلی، هدف اصلی پژوهش حاضر عبارت از بررسی نقش نگرش به حرفه معلمی در اضطراب تدریس معلمان به‌واسطه اشتیاق معلم در معلمان دوره ابتدایی استان کردستان است.

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف، از نوع تحقیقات کاربردی است. از نظر گردآوری اطلاعات و روش اجرای تحقیق، از نوع پژوهش‌های توصیفی- همبستگی (از نوع مدل‌یابی معادلات ساختاری) است. جامعه پژوهش معلمان مقطع ابتدایی استان کردستان در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۲ به تعداد ۶۳۲۸ نفر است. به‌منظور تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده شد و حجم نمونه به تعداد ۳۶۲ نفر از معلمان استان کردستان در شهرهای مختلف تعیین شد. با توجه به طبقات جامعه پژوهش مانند نوع منطقه (منطقه برخوردار، نیمه برخوردار و محروم)، شهرستان/ حوزه (شانزده شهرستان) و جنسیت (مرد و زن) از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای استفاده شد. در جدول شماره ۱ حجم نمونه در هر یک از طبقات جامعه آماری گزارش شده است.

جدول ۱. حجم نمونه در گروه‌های مختلف

نوع منطقه	شهرستان/ حوزه	زن	مرد	کل
برخوردار	ناحیه ۱ شهر سنندج	۴۵	۱۴	۵۹
	ناحیه ۲ شهر سنندج	۲۸	۱۰	۳۸
	سقز	۲۰	۱۸	۳۸
	مریوان	۲۷	۲۵	۵۲
	قروه	۱۶	۱۰	۲۶
	کل	۱۳۶	۷۷	۲۱۳
نیمه برخوردار	بانه	۱۴	۱۷	۳۱
	بیجار	۱۳	۵	۱۸
	کامیاران	۹	۸	۱۷
	دهگلان	۸	۱۱	۱۹
	دیواندره	۱۰	۱۳	۲۳
	کل	۵۴	۵۴	۱۰۸
محروم	سروآباد	۴	۷	۱۱
	سریش آباد	۲	۳	۵
	زیویه	۴	۷	۱۱
	کرانی	۳	۲	۵
	کلاترزان	۲	۲	۴
	موچش	۲	۳	۵
	کل	۱۷	۲۴	۴۱
کل	۱۶ ناحیه آموزشی	۲۰۷	۱۵۵	۳۶۲

براساس تحلیل اطلاعات پرسش‌نامه‌ها، ۴۲/۸۲ درصد از نمونه آماری در گروه مردان و ۵۷/۱۸ درصد در گروه زنان قرار دارند. ۱۰۹ نفر (۳۰/۱۱ درصد) از نمونه آماری در گروه سنی کمتر از ۴۰ سال، ۱۹۵ نفر (۵۳/۸۷ درصد) در گروه سنی ۴۱ تا ۵۰ سال، ۵۸ نفر (۱۶/۰۲ درصد) در گروه سنی ۵۱ سال و بالاتر هستند. همچنین در خصوص سابقه کاری نمونه آماری، تحلیل داده‌ها نشان داد، ۲۰۷ نفر (۵۷/۱۸ درصد نمونه آماری) دارای سابقه ۱۰سال و کمتر، ۹۸ نفر (۲۷/۰۷ درصد نمونه آماری) دارای سابقه ۱۰ تا ۲۰ سال، ۵۷ نفر (۱۵/۷۵ درصد نمونه آماری) دارای سابقه ۲۱ سال و بالاتر از آن هستند.

ابزارهای اندازه‌گیری در پژوهش حاضر عبارتنداز

پرسش‌نامه نگرش به حرفه معلمی: به‌منظور گردآوری اطلاعات در زمینه متغیر نگرش به حرفه معلمی از پرسش‌نامه نگرش به حرفه معلمی[1] وین و انوی (۲۰۲۰) استفاده شد. این پرسش‌نامه ۲۷ گویه‌ای در مقیاس پنج‌درجه‌ای لیکرت (به ترتیب از ۱ تا ۵؛ کاملاًمخالفم، مخالفم، نظری ندارم، موافقم، کاملاًموافقم) تنظیم شده است. کمترین نمره اکتسابی در آن ۲۷ و بالاترین نمره ۱۳۵ می‌باشد. این پرسش‌نامه دارای ۵ بعد ادراک عمومی در مورد حرفه معلمی (گویه‌های ۱ تا ۳)، رضایت از حرفه معلمی (گویه‌های ٤ تا ۷)، ارزشمندی حرفه معلمی (گویه‌های ۸ تا ۱۷)، صلاحیت حرفه معلمی (گویه‌های ۱۸ تا ۲۰)، انگیزه حرفه معلمی (گویه‌های ۲۱ تا ۲۷) می‌باشد. روایی مقیاس نگرش به حرفه تدریس در پژوهش وین و انوی (۲۰۲۰) از طریق تحلیل عاملی تأییدی بررسی و تأیید شده است. همچنین حسینی و زندی (۱٤۰۳الف) پس از ترجمه پرسش‌نامه نگرش به حرفه معلمی روایی ظاهری آن را با استفاده از نظر متخصصان بررسی و تأیید نمودند. پایایی پرسش‌نامه نگرش به حرفه معلمی در پژوهش وین و انوی (۲۰۲۰) با ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۱ به‌دست آمده است. پایایی این ابزار در پژوهش حسینی و زندی (۱٤۰۳الف) با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷٦ محاسبه شده است. در پژوهش حاضر، پایایی پرسش‌نامه برای بعد ادراک عمومی در مورد حرفه معلمی ۰/۸٤، رضایت از حرفه معلمی ۰/۷۳، ارزشمندی حرفه معلمی ۰/۸۱، صلاحیت حرفه معلمی ۰/۸۳ و انگیزه حرفه معلمی ۰/۷٤ و برای کل پرسش‌نامه ۰/۹۳٤ محاسبه شد.

پرسش‌نامه اضطراب تدریس: گردآوری اطلاعات در زمینه متغیر اضطراب تدریس با استفاده از پرسش‌نامه استاندارد اضطراب تدریس هارت (۱۹۸۷) انجام شد. این پرسش‌نامه ۲٦ گویه‌ای بر اساس مقیاس لیکرت از یک تا پنج درجه بندی (به ترتیب از ۱ تا ۵؛ کاملاًمخالفم، مخالفم، نظری ندارم، موافقم، کاملاًموافقم) شده است. ابعاد این پرسش‌نامه شامل اضطراب ارزشیابی شدن (گویه‌های ۲، ۵، ٦، ۱۲، ۱٤، ۱٦، ۱۸، ۲٤، ۲٦)، اضطراب مسائل حرفه‌ای و دانش‌آموزان (گویه‌های ۱، ۳، ۷، ۱۵، ۱۹، ۲۱، ۲۳)، اضطراب کنترل کلاس (گویه‌های ٤، ۹، ۱۳، ۱۷، ۲۲)، اضطراب الزامات فعالیت تدریس (گویه‌های ۸، ۱۰، ۱۱، ۲۰، ۲۵) می‌باشد. در بررسی روایی پرسش‌نامه اضطراب تدریس، هارت (۱۹۸۷) گزارش کرده است که این پرسش‌نامه با چهار عامل شناسایی شده توانسته است ۷۲/۵۱ درصد از واریانس گزاره‌های مقیاس اضطراب تدریس را تبیین کند. در پژوهش حسینی و زندی (۱٤۰۳ب)، همسانی درونی پرسش‌نامه به روش دونیمه کردن بررسی شد که ضریب همبستگی بین نمرات دونیمه پرسش‌نامه برابر با ۰/۹۷ بود. روایی ظاهری پرسش‌نامه در پژوهش حسینی و زندی (۱٤۰۳ب) با استناد به نظرات پنج نفر از متخصصان روان‌شناسی و علوم تربیتی مورد تأیید قرار گرفت. در پژوهش حاضر، به منظور بررسی روایی پرسش‌نامه اضطراب تدریس معلم، از روایی واگرا و روایی همگرا استفاده شد. پایایی پرسش‌نامه اضطراب تدریس معلمان در پژوهش حسینی و زندی (۱٤۰۳ب) بر اساس ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۲۷ محاسبه شد. در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ این پرسش‌نامه برای بعد اضطراب ارزشیابی شدن ۰/۹۳، اضطراب مسائل حرفه‌ای و دانش‌آموزان ۰/۸٤، اضطراب کنترل کلاس ۰/۸۷، اضطراب الزامات فعالیت تدریس ۰/۷۹ و برای کل پرسش‌نامه ۰/۹۵۹ محاسبه شد.

پرسش‌نامه اشتیاق معلم: به‌منظور گردآوری اطلاعات در خصوص اشتیاق معلم از پرسش‌نامه ۱۰ سؤالی کانتر و همکاران (۲۰۱۱) استفاده شد. این پرسش‌نامه دارای دو بعد اشتیاق تدریس (گویه‌های ۱ تا ۵) و اشتیاق موضوعی (گویه‌های ٦ تا ۱۰) است. حداقل نمره اکتسابی در این پرسش‌نامه ۱۰ و حداکثر نمره اکتسابی ۵۰ است. کانتر و همکاران (۲۰۱۱) با تحلیل عاملی اکتشافی دو بعد اشتیاق تدریس و اشتیاق موضوعی را شناسایی کردند و تحلیل عاملی تأییدی نیز حاکی از تأیید روایی سازه این پرسش‌نامه بود. در پژوهش حاضر روایی ظاهری پرسش‌نامه با استفاده از نظر متخصصان و پایایی آن با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ برای بعد اشتیاق تدریس ۰/۸۸، اشتیاق موضوعی ۰/۹۱ و برای کل پرسش‌نامه ۰/۹۲۷ محاسبه شد.

---

[1]. Student Teachers Attitude towards Teaching Profession Scale

تحلیل داده‌های به‌دست آمده در دو سطح توصیفی و استنباطی انجام شد. در سطح توصیفی از شاخص‌های آمار توصیفي نظیر فراوانی، درصد فراوانی، میانگین، انحراف استاندارد و از روش‌های آمار استنباطي شامل مدل‌یابی معادلات ساختاری استفاده شد. همچنین به‌منظور ارزیابی برازش مدل، از روش آزمون مدل‌های اندازه‌گیری استفاده شد. برای بررسی پایایی مدل اندازه‌گیری از ضریب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی و برای بررسی روایی مدل اندازه‌گیری از آزمون روایی همگرا استفاده شد. تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS V. 26 و Smart PLS V.3 انجام شد. همچنین لازم به ذکر است، انتخاب روش PLS مبتنی بر دلایل تمرکز هدف پژوهش بر پیش‌بینی متغیرهای وابسته، عدم نیاز به توزیع نرمال شدید داده‌ها و توانایی این روش در کار با مدل‌های پیچیده بود.

ارزیابی برازش مدل، از دو روش آزمون مدل‌های اندازه‌گیری و آزمون مدل ساختاری انجام شد. برای آزمودن مدل اندازه‌گیری در مدلسازی معادلات ساختاری از آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی جهت بررسی پایایی مدل اندازه‌گیری و از آزمون روایی همگرا و روایی واگرا نیز جهت بررسی آزمون روایی مدل اندازه‌گیری استفاده شد که نتایج آن به شرح جدول ۲ است:

جدول ۲. خلاصه شاخص‌های برازش مدل اندازه‌گیری

متغیرها	شاخص‌های برازش		
	ضریب آلفای کرونباخ (بزرگ‌تر از ۰/۷)	ضریب پایایی ترکیبی (بزرگ‌تر از ۰/۷)	روایی همگرا (بزرگ‌تر از ۰/۵)
نگرش به حرفه معلمی	۰/۹۳۷	۰/۸۸۵	۰/۶۲۲
اشتیاق معلم	۰/۸۲۶	۰/۹۲۰	۰/۸۵۱
اضطراب تدریس	۰/۹۳۷	۰/۹۵۵	۰/۸۴۲

تمامی شاخص‌های برازش در سطح مطلوب و بالاتر از حداقل استاندارد قرار دارند. ضرایب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی برای همه متغیرها بالاتر از ۰/۷ است که نشان‌دهنده قابلیت اعتماد (پایایی) بسیار خوب ابزار اندازه‌گیری است. همچنین، روایی همگرا (بر اساس AVE) برای تمامی سازه‌ها بالاتر از ۰/۵ است که اعتبار درونی مطلوب مدل اندازه‌گیری را تأیید می‌کند. در نتیجه، مدل از پایایی و روایی لازم برای برآورد پارامترهای مدل ساختاری برخوردار است.

محاسبه روایی واگرا: روایی واگرا، مقایسه میزان تفاوت بین شاخص‌هاي یک سازه با شاخص‌های سازه‌های دیگر در مدل است. این کار از طریق مقایسه جذر AVE هر سازه با مقادیر ضرایب همبستگی بین سازه‌ها محاسبه می‌شود که این فرمول توسط فورنل و لارکر پیشنهاد شده است.

جدول ۳. روایی واگرا به روش فورنل و لاکر

متغیرها	۱	۲	۳
۱-اضطراب تدریس	۰/۹۱۷		
۲-نگرش به حرفه معلمی	-۰/۲۷۶	۰/۷۸۹	
۳- اشتیاق معلم	-۰/۳۶۰	۰/۵۱۵	۰/۹۲۳

همان‌طوری که یافته‌های جدول شماره ۲ و ۳ نشان می‌دهد؛ نتایج مدل اندازه‌گیری متغیرهای پژوهش (نگرش به حرفه معلمی، اشتیاق معلم و اضطراب تدریس در معلمان) حاکی از قابل قبول بودن شاخص‌های آلفای کرونباخ، ضریب پایایی ترکیبی، روایی همگرا و روایی واگرا می‌باشد؛ بنابراین می‌توان گفت: مدل اندازه‌گیری دارای برازش مطلوب و قابل قبولی است.

یافته‌ها

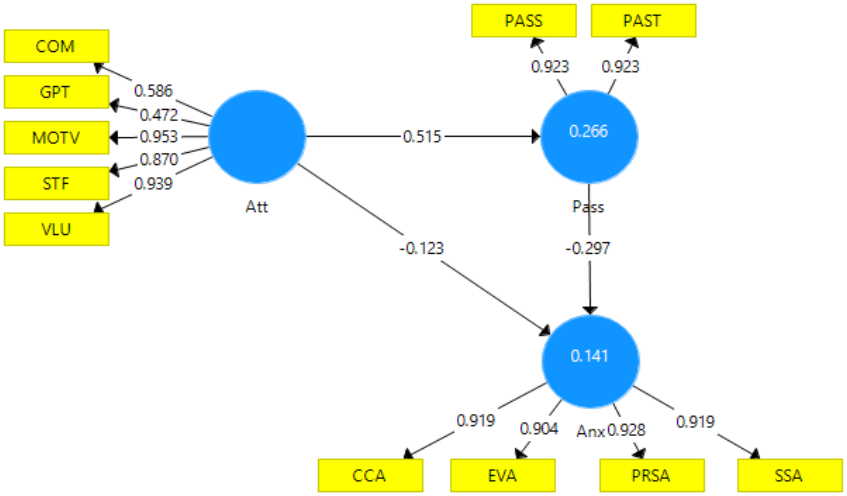
گزارش یافته‌های توصیفی پژوهش شامل میانگین و انحراف استاندارد در جدول ٤ گزارش شده است.

جدول ۴. میانگین و انحراف استاندارد متغیرها

متغیرها	میانگین	انحراف استاندارد
۱-نگرش به حرفه معلمی	۳/۹۰	۰/٦٤۱
۲-اضطراب تدریس	۲/۰۷	۰/۷۱۴
۳-اشتیاق معلم	٤/۵۱	۰/۵۵۷

میانگین نمره نگرش به حرفه معلمی (۳/۹۰ از ۵) و اشتیاق معلم (٤/۵۱ از ۵) در سطح مطلوب و بالایی قرار دارد، که نشان‌دهنده دیدگاه مثبت و اشتیاق بالای معلمان نمونه مورد مطالعه است. در مقابل، میانگین اضطراب تدریس (۲/۰۷ از ۵) در سطح نسبتاً پایینی است. انحراف معیارهای محاسبه‌شده (بین ۰/۵۵۷ تا ۰/۷۱٤) حاکی از آن است که پاسخ‌های شرکت‌کنندگان در خصوص تمامی متغیرها از پراکندگی مطلوب و همگونی نسبی برخوردار بوده است.

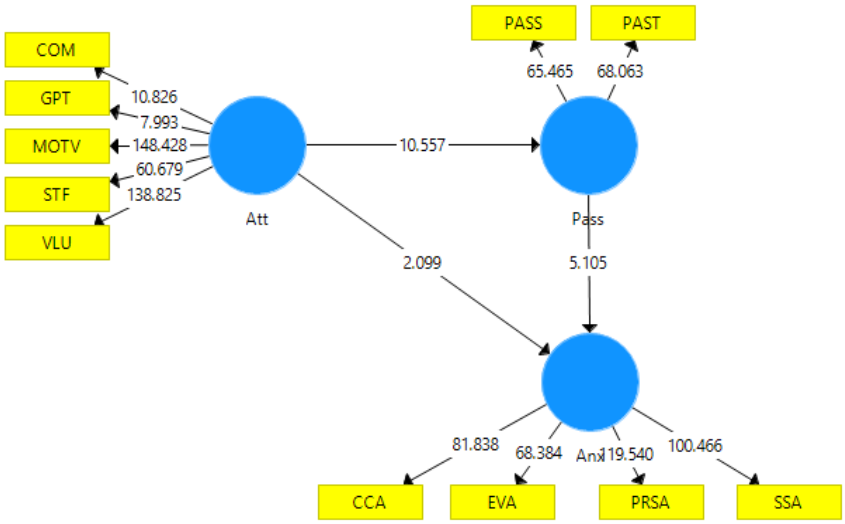
به منظور بررسی و آزمون فرضیه‌های پژوهش و سنجش میزان و جهت رابطه‌های مستقیم بین متغیرهای پژوهش، از ضرایب مسیر استاندارد (β) استفاده شد. شکل ۲ این ضرایب را در سطح معناداری ۰/۰۵ نمایش می‌دهد.

شکل ۲. ضرایب استاندارد در مدل تجربی پژوهش

همان‌طور که در شکل ۲ ملاحظه می‌شود، تمامی مسیرهای مستقیم از سطح معناداری برخوردار هستند (P <۰/۰۱) . بر این اساس، نگرش به حرفه معلمی اثر مستقیم، مثبت و معناداری بر اشتیاق معلم دارد (β =۰/۵۱۵). همچنین، اشتیاق معلم اثر مستقیم، منفی و معناداری بر اضطراب تدریس دارد (β =-۰/۲۹۷). علاوه بر این، اثر مستقیم نگرش به حرفه معلمی بر کاهش اضطراب تدریس نیز معنادار است (β =-۰/۱۲۳). با توجه به اندازه ضرایب، می‌توان گفت قوی‌ترین رابطه مستقیم در این مدل، از نگرش به اشتیاق برقرار شده است.

برای اطمینان از معناداری آماری روابط برقرار شده در مدل، مقادیر t-value مربوط به هر یک از ضرایب مسیر محاسبه گردید. شکل ۳ این مقادیر را نشان می‌دهد. بر اساس قاعده تصمیم‌گیری، مقادیر t بزرگ‌تر از ۱/۹۶ (در سطح اطمینان ۹۵٪) نشان‌دهنده معناداری رابطه است.

شکل ۳. مقادیر t در مدل تجربی پژوهش

چنان که در شکل ۳ مشاهده می‌شود، مقدار t-value برای مسیر نگرش به حرفه معلمی به اشتیاق معلم (۱۰/۵۵۷) و مسیر اشتیاق معلم به اضطراب تدریس (۵/۱۰۵) بزرگ‌تر از مقدار بحرانی ۱/۹۶ است که این امر بر معناداری قوی این روابط تأکید دارد. همچنین مقدار t برای مسیر مستقیم نگرش به اضطراب (۲/۰۹۹) نیز معناداری این رابطه را تأیید می‌کند.

در ادامه، برای تجزیه و تحلیل دقیق‌تر روابط و به ویژه بررسی نقش واسطه‌ای اشتیاق معلمی، اثرات مستقیم، غیرمستقیم و کل متغیرها در جدول ۵ گزارش شده است. این جدول امکان مقایسه قدرت اثرات مختلف را فراهم می‌سازد.

جدول ۵. نتایج آزمون فرضیه پژوهش

مسیر	ضریب مسیر	مقدار t	P-value	اثر کل	مقدار t	P-value	نتایج
تأثیر نگرش به حرفه بر اضطراب	-۰/۱۲۳	۲/۱۱۳	۰/۰۳۵	-۰/۲۷۶	۰/۸۷۰	۰/۰۰۱	تأیید
تأثیر نگرش به حرفه بر اشتیاق	۰/۵۱۵	۱۰/۴۸۸	۰/۰۰۰	۰/۵۱۵	۱۰/۴۸۸	۰/۰۰۰	تأیید
تأثیر اشتیاق معلم بر اضطراب تدریس	-۰/۲۹۷	۵/۲۹۳	۰/۰۰۰	-۰/۲۹۷	۵/۲۹۳	۰/۰۰۰	تأیید
اثر غیرمستقیم نگرش به حرفه بر اضطراب تدریس	-۰/۱۵۳	۴/۹۸۷	۰/۰۰۰	-	-	-	تأیید

یافته‌های پژوهش در جدول ۵ نشان‌دهنده آن است که ضریب مسیر نگرش به حرفه معلمی بر اضطراب تدریس ۰/۱۲۳- می‌باشد که در سطح ۰/۰۵ معنادار است. همچنین، اثر کل نگرش به حرفه معلمی بر اضطراب تدریس ۰/۲۷۶- می‌باشد در سطح ۰/۰۵ معنادار است. ضریب مسیر و اثر کل نگرش به حرفه معلمی بر اشتیاق معلم ۰/۵۱۵ می‌باشد در سطح ۰/۰۵ معنادار است. همچنین ضریب

مسیر و اثر کل اشتیاق معلم بر اضطراب تدریس ۰/۲۹۷- می‌باشد در سطح ۰/۰۵ معنادار است. در نهایت یافته‌ها نشان داد؛ تأثیر غیرمستقیم نگرش به حرفه معلمی بر اضطراب تدریس ۰/۱۵۳- (t=۴/۹۸۷) در سطح ۰/۰۵ معنادار است.

همچنین یافته‌ها نشان داد، اثر غیرمستقیم نگرش به حرفه معلمی بر اضطراب تدریس با نقش میانجی اشتیاق معلم، بر اساس آزمون سوبل[1]، معنادار است. با توجه به ضریب مسیر متغیر میانجی و وابسته به میزان ۰/۲۹۷ و خطای استاندارد این رابطه به میزان ۰/۰۵۶، ضریب مسیر متغیر مستقل و میانجی به مقدار ۰/۵۱۵ و خطای استاندارد این رابطه به مقدار ۰/۰۴۹ مقدار آماره سوبل ۴/۷۳۵ محاسبه شده است که در سطح P<0.05 معنادار است. این نتیجه اثر معنادار متغیر پیش‌بین (نگرش به حرفه معلمی) از طریق اشتیاق معلم (متغیر میانجی) بر اضطراب تدریس معلم (متغیر ملاک) را تأیید می‌کند.

شاخص‌های برازش مدل

به منظور ارزیابی کیفیت و برازش کلی مدل ساختاری پژوهش، از شاخص‌های برازش استفاده شد. جدول زیر مقادیر مشاهده‌شده این شاخص‌ها را در مقایسه با مقادیر مطلوب استاندارد ارائه می‌دهد:

جدول ۶. شاخص‌های برازش مدل

شاخص	مقدار مطلوب	مقدار مشاهده شده	نتیجه
ریشه میانگین مربعات باقیمانده استاندارد (SRMR)	کمتر از ۰/۱	۰/۰۷	مطلوب
معیار تناسب مدل راستین d_ULS	کمتر از ۰/۹۵	۰/۳۳۴	مطلوب
معیار تناسب مدل راستین d_G	کمتر از ۰/۹۵	۰/۲۱۴	مطلوب
شاخص تناسب به‌هنجار (NFI)	بیشتر از ۰/۷	۰/۸۶۲	مطلوب

یافته‌ها حاکی از آن است که شاخص‌های ریشه میانگین مربعات باقیمانده استاندارد (SRMR) (کمتر از ۰/۱)، معیار تناسب مدل راستین d_ULS (کمتر از ۰/۹۵) وd_G (کمتر از ۰/۹۵) و شاخص تناسب به‌هنجار (NFI) (بیشتر از ۰/۷) در وضعیت مطلوبی قرار دارند.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از پژوهش حاضر بررسی نقش نگرش به حرفه معلمی در اضطراب تدریس معلمان به واسطه اشتیاق معلم در معلمان دوره ابتدایی استان کردستان بود. یافته‌های پژوهش نشان داد نگرش به حرفه معلمی بر اضطراب تدریس اثر مستقیم، منفی و معنادار دارد. رابطه بین نگرش به حرفه معلمی و اضطراب تدریس معکوس است و هر چه معلمان نگرش مثبت‌تری به حرفه خود داشته باشند در نتیجه کمتر با اضطراب تدریس و عوامل مرتبط با آن مواجه خواهند شد. اضطراب یک عامل بازدارنده قوی برای عملکرد حرفه‌ای و عملکرد تدریس است (پارک، رامیرز و پارک، ۲۰۲۴) و بر کارآمدی کلی تدریس تأثیر می‌گذارد (گوچر و اوزرن، ۲۰۲۵) به‌ویژه در دوره ابتدایی که آینده فرد در این دوره پایه‌گذاری می‌شود. از سوی دیگر، نگرش به حرفه معلمی، بیانگر این است که معلمان چگونه کار خود را احساس می‌کنند و چگونه می‌بینند و همچنین چگونه در محیط کار عمل می‌کنند (اگوو، ۲۰۱۵). بنابراین کیفیت احساس و ادراک و در نهایت

[1] .Sobel Test

نگرش معلم به حرفه‌اش در چگونگی عملکرد او تأثیر می‌گذارد. به‌ویژه آنکه در صورتی که معلمان نگرش مثبتی به حرفه خود نداشته باشند بیشتر دچار اضطراب می‌شوند. همان‌طوری که سرین، گونش و دگیرمنجی (۲۰۱۵) در پژوهشی نشان دادند درصورتی که معلمان دوره ابتدایی نگرش مثبتی نسبت به حرفه معلمی داشته باشند، سطح اضطراب آن‌ها کاهش می‌یابد. یا اگر معلمان، سطح بالایی از اضطراب نسبت به تدریس را تجربه کنند، ممکن است نگرش منفی نسبت به حرفه خود پیدا کنند. به‌طور کلی یافته‌های پژوهش با یافته‌های پژوهش سرین، گونش و دگیرمنجی (۲۰۱۵) مطابقت داشته و همسو است.

یافته‌های پژوهش نشان داد نگرش به حرفه معلمی بر اشتیاق معلم اثر مستقیم، مثبت و معنادار دارد. هر چه معلمان نمرات بالاتری در آزمون نگرش به حرفه معلمی کسب نمایند در نتیجه نمره اشتیاق آن‌ها نیز افزایش خواهد یافت. این بدان مفهوم است که نگرش مثبت معلمان به حرفه خود باعث افزایش اشتیاق آن‌ها در شغل معلمی خواهد شد. معلمان با نگرش مثبت‌تر به حرفه خود، به امر تدریس مشتاق‌تر هستند. بایلر و اوزجان (۲۰۱٤) اشتیاق و نگرش مثبت نسبت به حرفه معلمی را برای موفقیت معلمان در شغل خود در کنار هم تبیین می‌کنند. کاسالاک و داگیار (۲۰۲۰) شور و شوق معلم باعث افزایش تمایل به تدریس معلم می‌شود و باعث می‌شود او به دنبال این باشد که چگونه می‌تواند به بهترین شکل تدریس کند. اثر مستقیم، مثبت و معنادار نگرش به حرفه معلمی بر اشتیاق معلم، در پژوهش بوریچ، بوتکوویچ و کیم، (۲۰۲۰) نیز شناسایی شده است. بوریچ، بوتکوویچ و کیم، (۲۰۲۰) در پژوهش خود نشان دادند دیدگاه مثبت معلمان نسبت به دانش‌آموزان (یکی از مولفه‌های نگرش به حرفه معلمی، نگرش به عناصر محیط آموزشی است)، رابطه مثبتی با اشتیاق تدریس آن‌ها دارد. به‌طور کلی، یافته‌های پژوهش با یافته‌های ذکیانی (۱٤۰۱)، کاسالاک و داگیار (۲۰۲۰)، بایلر و اوزجان (۲۰۱٤) مطابقت داشته و همسو است.

یافته‌های پژوهش نشان داد اشتیاق معلم بر اضطراب تدریس اثر مستقیم، منفی و معنادار دارد. با توجه به رابطه منفی بین اشتیاق معلم و اضطراب تدریس معلمان می‌توان گفت هر چه معلمان از اشتیاق بالاتری برخوردار باشند در نتیجه اضطراب تدریس در آن‌ها کاهش خواهد یافت. از طرفی هر چه معلمان اشتیاق کمتری در شغل خود داشته باشند در نتیجه اضطراب تدریس بالاتری را تجربه خواهند کرد. اضطراب تدریس یک حالت عاطفی مهم است که ممکن است عمیقاً بر فرآیندهای یادگیری و تدریس تأثیر نامطلوبی داشته باشد (آیدین، ۲۰۱٦). اضطراب به‌عنوان یک عامل روانی و عاطفی، اغلب در حرفه معلمی وجود دارد (دسوکی و آلام، ۲۰۱۷). فرنزل و همکاران (۲۰۱۸) بیان می‌دارند که هیجان‌های مثبت مرتبط با اشتیاق (مثل شور و خوش‌بینی)، ترشح کورتیزول (هورمون استرس) را مهار می‌کند. همچنین لازاریدس، وات و ریچاردسون (۲۰۲۱) دریافتند که در محیط‌های چالش‌برانگیز، اشتیاق بالا ۴۰ درصد کاهش علائم اضطراب (لرزش صدا، تعریق) ایجاد می‌کند. بوریچ و کیم (۲۰۲۰) دریافتند اشتیاق شغلی در معلمان موجب کاهش نشخوار فکری درباره شکست‌های احتمالی در تدریس می‌شود. همچنین، ادبی و غفورنیا (۲۰۲۰) در پژوهشی دریافتند بین انگیزش (به‌عنوان متغیری پایه‌ای در ایجاد اشتیاق شغل معلمی) و اضطراب رابطه منفی و معنادار وجود دارد. کولیه (۲۰۲۰) نیز بیان می‌دارد رابطه بین اشتیاق شغلی و اضطراب، در نظام‌های آموزشی کمی‌گرا ضعیف‌تر است، زیرا استرس سازمانی بر اشتیاق غلبه می‌کند. آیدین (۲۰۱٦) در پژوهش خود دریافت معلمانی که انگیزه و شور و شوق کافی (اشتیاق) ندارند از اضطراب تدریس رنج می‌برند. به‌طور کلی، یافته‌های پژوهش با یافته‌های لازاریدس، وات و ریچاردسون (۲۰۲۱)، بوریچ و کیم (۲۰۲۰)، ادبی و غفورنیا (۲۰۲۰)، فرنزل و همکاران (۲۰۱۸)، آیدین (۲۰۱٦) مطابقت داشته و همسو است.

یافته‌های پژوهش نشان داد نگرش به حرفه معلمی به‌واسطه اشتیاق معلم تأثیر معنادار بر اضطراب تدریس دارد. این بدان مفهوم است که نگرش مثبت به حرفه معلمی موجب افزایش اشتیاق معلم در شغل خود شده و بدین واسطه اضطراب تدریس معلم کاهش می‌یابد. اشتیاق معلم با تأثیرپذیری از نگرش به حرفه تأثیر منفی و معکوس بر اضطراب تدریس دارد. به‌صورت کلی می‌توان چنین بیان نمود،

نگرش مثبت به حرفه معلمی از طریق تقویت اشتیاق شغلی، به‌طور غیرمستقیم و معناداری منجر به کاهش اضطراب تدریس می‌شود. مکانیسم این اثر به این صورت است که نگرش‌های حرفه‌ای مثبت با فعال‌سازی سیستم پاداش مغز (افزایش ترشح دوپامین (وات و ریچاردسون،۲۰۲۱) انگیزه درونی معلمان را تقویت کرده و اشتیاق آنان را به تدریس افزایش می‌دهند. این اشتیاق بالا سپس با افزایش خودکارآمدی آموزشی (اعتقاد به توانایی مدیریت چالش‌های کلاس) و تنظیم هیجان‌های مثبت (کاهش ترشح کورتیزول (فرنزل و همکاران، ۲۰۱۸))، همچنین جلب حمایت اجتماعی بیشتر از همکاران، زمینه‌ساز کاهش علائم اضطراب تدریس می‌شود (کلاسن، کیم و راشبای، ۲۰۲۲). بنابراین، با توجه به نظر کولیه (۲۰۲۰)، نگرش مثبت از طریق ایجاد اشتیاق به‌عنوان متغیر واسطه‌ای مسیرهای عصبی‌روانی تعدیل‌کننده استرس را فعال می‌کند.

با توجه به اینکه تاکنون پژوهشی به بررسی نقش واسطه‌ای اشتیاق معلم در رابطه بین نگرش به حرفه معلمی با اضطراب تدریس نپرداخته است. با توجه به رابطه متقابل بین نگرش به حرفه معلمی و اضطراب تدریس، نگرش به حرفه معلمی و اشتیاق معلم و رابطه بین اشتیاق معلم با اضطراب تدریس، می‌توان گفت یافته‌های پژوهش با یافته‌های لازاریدس، وات و ریچاردسون (۲۰۲۱)، بوریچ و کیم (۲۰۲۰)، ادبی و غفورنیا (۲۰۲۰)، فرنزل و همکاران (۲۰۱۸)، آیدین (۲۰۱٦)، بوریچ، بوتکوویچ و کیم (۲۰۲۰) ، ذکیانی (۱٤۰۱)، کاسالاک و داگیار (۲۰۲۰)، بایلر و اوزجان (۲۰۱٤) و سرین، گونش و دگیرمنجی (۲۰۱۵) مطابقت داشته و همسو است.

تأثیر نگرش به حرفه معلمی در اضطراب تدریس و نقش واسطه‌ای اشتیاق معلم را می‌توان به‌عنوان یک الگو درنظر گرفت و بر اساس آن بایستی برنامه‌های تربیت معلم بر شکل‌دهی نگرش‌های حرفه‌ای معلمان متمرکز شوند تا اشتیاق معلمان به شغل معلمی افزایش یافته و در نهایت اضطراب تدریس در آن‌ها کاهش یابد. توجه به این زنجیره می‌تواند بخشی از مسائل روان‌شناختی معلمان را در زمان اشتغال به تدریس کاهش دهد. بر این اساس پیشنهاد می‌شود؛

۱- بازطراحی دوره‌های تربیت معلم با افزودن واحدهای اجباری نظیر شکل‌دهی نگرش حرفه‌ای به معلمان از طریق کارگاه‌های داستان‌محور با معلمان پیشکسوت و تحلیل تجربیات الهام‌بخش ایشان.

۲-توسعه اشتیاق حرفه‌ای معلمان در مناطق آموزشی از طریق ارائه خدمات مشاوره روان‌شناسی مثبت‌نگر و کارگاه‌های مدیریت هیجان.

۳-ایجاد شبکه‌ای از معلمان پراشتیاق با سابقه و هدایت معلمانی که اشتیاق شغلی پایینی دارند از طریق مشاهده کلاس‌ها، جلسات حل مسئله و فعالیت‌های مشترک.

٤-مدیران و رهبران آموزشی با ایجاد محیط آموزشی یادگیرنده، فعال و بانشاط، شور و اشتیاق را در معلمان ابتدایی بهبود بخشند.

پژوهش حاضر مانند سایر پژوهش با محدودیت‌هایی مواجه بوده است. از جمله: ۱- با توجه به گردآوری اطلاعات در خصوص متغیرهای اضطراب تدریس، نگرش به حرفه معلمی و اشتیاق معلم، سایر متغیرهای مداخله‌گر احتمالی مورد ارزیابی قرار نگرفته‌اند که این محدودیت با توجه به طراحی مدل توسط محقق ایجاد شده است و می‌تواند اعتبار درونی و بیرونی تحقیق را با مشکل مواجه سازد. ۲- محدود نمودن جامعه آماری به مدارس ابتدایی استان کردستان؛ کمبود منابع مالی و کمبود زمان در اختیار (با توجه به زمان‌بر بودن گردآوری پرسش‌نامه از حوزه جغرافیایی وسیع‌تر) موجب شد تا این پژوهش صرفاً در بین معلمان دوره ابتدایی استان کردستان انجام شود. ۳- محدود کردن ابزار گردآوری اطلاعات و داده‌ها به پرسش‌نامه‌های بسته پاسخ. بنابراین پیشنهاد می‌شود: ۱-در پژوهش‌های آینده سایر متغیرهای دخیل در آموزش ابتدایی که می‌توانند در اضطراب تدریس معلمان تأثیر داشته باشند، مورد توجه محققان قرار گیرد و چارچوب نظری پژوهش با درنظر گرفتن آن‌ها طراحی شود. ۲-در پژوهش‌های آینده، چارچوب نظری پژوهش در جوامع آماری سایر استان‌ها و سایر مقاطع تحصیلی مورد بررسی قرار گیرد. ۳-در پژوهش‌های آینده از رویکرد پژوهش آمیخته (کمی و کیفی) استفاده شود.

ملاحظات اخلاقی

حامی مالی

مقاله حاضر بدون حمایت مالی موسسه یا سازمان خاصی انجام شده است.

مشارکت نویسندگان

نویسنده اول: دانشجو: تهیه نمونه‌ها، انجام آزمایش‌ها و جمع‌آوری داده‌ها، انجام محاسبات، تحلیل آماری داده‌ها، تحلیل و تفسیر اطلاعات و نتایج، تهیه پیش‌نویس مقاله.

نویسنده دوم: استاد راهنمای رساله، طراحی پژوهش، نظارت بر مراحل پژوهش، بررسی و کنترل نتایج، بازنگری، مرور و نهایی‌سازی مقاله.

اعلامیه هوش مصنوعی مولد و فناوری‌های مبتنی بر هوش مصنوعی در فرایند نگارش

نگارندگان اعلام می‌دارند که در فرآیند آماده‌سازی این مقاله، از ابزار هوش مصنوعی DeepSeek به شرح زیر استفاده شده است:

۱-راستی‌آزمایی و بررسی تطابق منابع درون‌متنی با فهرست منابع پایانی (بررسی یکپارچگی ارجاعات)؛

۲-ترجمهٔ چکیده مقاله از فارسی به انگلیسی؛

۳-تفسیر و تشریح یافته‌های آماری حاصل از نرم‌افزارهای SPSS و SmartPLS و تهیهٔ پیش‌نویس اولیهٔ بخش «یافته‌ها».

کلیهٔ خروجی‌های تولیدشده توسط هوش مصنوعی توسط نویسندگان بازبینی و تأیید نهایی شده است و نگارندگان مسئولیت کامل صحت، دقت و یکپارچگی محتوای منتشرشده را بر عهده دارند. تولید فرضیات علمی اولیه، نتیجه‌گیری نهایی از داده‌ها و قضاوت‌های تحلیلی اصیل، مستقیماً توسط نویسندگان انجام شده و هوش مصنوعی نقشی در این مراحل نداشته است.

تعارض منافع

بنا بر اظهار نویسندگان این مقاله تعارض منافع ندارد.

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

نویسندگان اصول اخلاقی را در انجام و انتشار این پژوهش علمی رعایت نموده‌اند و این موضوع مورد تأیید همه آنهاست.

بیانیه دسترسی به داده‌ها

داده‌های پژوهش حاضر از طریق درخواست از نویسندگان قابل دسترسی است.

سپاسگزاری

از داوران محترم به خاطر ارائه نظرهای ساختاری و علمی سپاسگزاری می‌شود.

منابع

امین پور، حسن و زارع، حسین. (۱۴۰۴). تدوین مدل ساختاری اشتیاق تحصیلی بر اساس طرح‌واره‌های هیجانی و مهارت‌های فراشناختی با میانجی‌گری هیجان‌های تحصیلی در دانشجویان دانشگاه پیام نور. اندیشه‌های نوین تربیتی، ۲۱ (۱)، ۳۵-۵۵. doi: 10.22051/jontoe.2025.49254.4001

حسینی، سیدعدنان و زندی، خلیل. (۱۴۰۳الف). رابطه ادراک دانشجو معلمان از اعتبار اساتید و نگرش به حرفه تدریس: نقش میانجی عاملیت. رویش روان‌شناسی، ۱۳ (۷)، ۱۱-۲۰. http://frooyesh.ir/article-1-5413-fa.html

حسینی، سیدعدنان و زندی، خلیل. (۱۴۰۳ب). معرفی و اعتبار یابی مقیاس اضطراب تدریس دانشجومعلمان. فصلنامه توسعه حرفه‌ای معلم، ۹ (۱)، ۶۹-۸۹. doi: 10.48310/tpd.2024.16237.1641

ذکیانی، فاطمه. (۱۴۰۱). نقش تطبیق پذیری شغلی و عجین شدن با شغل بر اشتیاق شغلی از طریق نگرش شغلی و گردش شغلی در مدارس ابتدایی. مقالات اولین همایش ملی روان‌شناسی، علوم تربیتی و مشاوره، ۲۷بهمن ۱۴۰۱، ارومیه. https://civilica.com/doc/1896635

شیبک، الهه. و سلیمی، سمانه. (۱۴۰۱). بررسی نقش میانجی سرزندگی تحصیلی در رابطه بین انگیزش درونی با اشتیاق تحصیلی دانشجویان دانشگاه فرهنگیان شهر زاهدان. مطالعات آموزشی و آموزشگاهی، ۱۱(۳)،۱۳۵-۱۶۰. doi: 20.1001.1.2423494.1401.11.3.5.1

زندکریمی، مریم؛ پرورش، بهیه و قدم پور، عزت اله. (۱۳۹۹). بررسی تأثیر رهبری کاریزماتیک بر اشتیاق شغلی با نقش میانجی فرح‌بخشی در شغل در بین دبیران مدارس متوسطهٔ دوم شهر کرمانشاه. مطالعات آموزشی و آموزشگاهی، ۹ (۳)، ۱۰۵-۱۳۰ doi: 20.1001.1.2423494.1399.9.3.5.7

References

Adabi, Y., & Ghafournia, N. (2020). The Relationship among anxiety, motivation, and burnout: A study of Iranian EFL teachers. *International Journal of Research in English Education*, *5*(4), 61-79. Doi:10.29252/ijree.5.4.61

Aminpoor, H., & Zare, H. (2025). Compiling a structural model of academic engagement based on emotional schemas and metacognitive skills with the mediation of academic emotions in students of Payame Noor University. *The Journal of New Thoughts on Education*, *21*(1), 35-55. (In Persian). doi: 10.22051/jontoe.2025.49254.4001

Asaloei, S. I., Wolomasi, A. K., & Werang, B. R. (2020). Work-related stress and performance among primary school teachers. *International Journal of Evaluation and Research in Education (IJERE)*, *9*(2),352-358.

Aydın, S. (2016). A qualitative research on foreign language teaching anxiety. *The Qualitative Report*, *21*(4), 629-642.

Aydin, S. (2021). A Systematic review of research on teaching anxiety. *International Online Journal of Education and Teaching*, *8*(2), 730-761

Balyer, A., & Özcan, K. (2014). Choosing teaching profession as a career: Students' reasons. *International Education Studies*, *7*(5),104-115. https://doi.org/10.5539/ies.v7n5p104

Buric, I., & Kim, L. E. (2020). Teacher self-efficacy, instructional quality, and student motivational beliefs: A multilevel mediation model. *Learning and Instruction*, *69*, 101363. https://doi.org/10.1016/j.learninstruc.2020.101363

Buric, I., Butkovic, A., & Kim, L. E. (2020). Teacher personality domains and facets: Their unique associations with student-ratings of teaching quality and teacher enthusiasm. *Learning and Instruction*, *88*, 1-15. https://doi.org/10.1016/j.learninstruc.2023.101827

Collie, R. J. (2022). Job demands and resources, teachers' subjective vitality, and turnover intentions: An examination during COVID-19. *Educational Psychology*, 42(1), 89–107. https://doi.org/10.1080/01443410.2021.1998965

Desouky, D., & Allam, H. (2017). Occupational stress, anxiety and depression among Egyptian teachers. *Journal of Epidemiology and Global Health*, *7*, 191–198. https://doi.org/10.1016/j.jegh.2017.06.002

Egwu, S. O. (2015). The attitude of students towards the teaching profession in Nigeria: Implications for education development. *Journal of Education and Practice*, *6* (29), 21-25.

Frenzel, A. C., Goetz, T., Stephens, E. J., & Jacob, B. (2018). Antecedents and effects of teachers' emotional experiences. In *Emotions in education* (pp. 129–151). Routledge.

Gannoun, H., & Deris, D. F. (2023). Teaching anxiety in foreign language classrooms: A review of the literature. Arab World English Journal, 14(1). https://doi.org/10.2139/ssrn.4432859

Göçer, V., & Özeren, E. (2025). Exploring the effects of curiosity and anxiety on Mathematics teaching efficacy beliefs in primary school teachers. *BMC Psychol* 13, 665. https://doi.org/10.1186/s40359-025-02940-5

Gorospe, J. D. (2022). Pre-Service Teachers' Teaching Anxiety, Teaching Self-Efficacy, and Problems Encountered During the Practice Teaching Course. *Journal of Education and Learning*, *11*(4), 84-91.

Hart, N. (1987). Student-teacher anxieties: Four measured factors and their relationships to pupil disruption in class. *Educational Research*, *29*, 12−18. https://doi.org/10.1080/0013188870290102

Hosseini, S. A., & Zandi, K. (2024a). The relationship between student teachers' perception of university professors' credibility and attitude towards teaching profession: the mediating role of agency. *Rooyesh*. 13(7), 11-20. (In Persian). http://frooyesh.ir/article-1-5413-fa.html

Hosseini, S. A., & Zandi, K. (2024b). Introduction and validation of student teachers' teaching anxiety scale. *Teacher Professional Development*. *9*(1), 69-89. (In Persian). 10.48310/tpd.2024.16237.1641

Hussain, T., Hashmi, A., & Perveen, Z. (2020). Attitude towards Teaching Profession in Pakistan: A Sector Secondary School Teachers. *Pakistan Social Sciences Review*, *4*(2), 483-491.

Kasalak, G., & Dağyar, M. (2020). The adaptation of teacher enthusiasm scale into Turkish language: Validity and reliability study. *International Journal of Curriculum and Instruction*, *12*(2),797-814

Kaur, A., Noman, M., & Awang-Hashim, R. (2018). The role of goal orientations in students' perceptions of classroom assessment in higher education. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, *43*(3), 461-472.

Keller, M. M., Goetz, T., Becker, E. S., Morger, V., & Hensley, L. (2015). Feeling and showing: A new conceptualization of dispositional teacher enthusiasm and its relation to students‟ interest. *Learning and Instruction*, *33*, 29–38. doi:10.1016/j.learninstruc.2014.03.00

Klassen, R. M., Kim, L. E., & Rushby, J. V. (2022). Why do teachers worry? Examining the sources of anxiety during COVID-19. *Anxiety, Stress, & Coping*, *35*(2), 173–187. https://doi.org/10.1080/10615806.2021.2024567

Korkmaz, F., & Unsal, S. (2020). An analysis of the relationship between attitudes towards teaching and professionalism in teaching. *Revista Electrónica de Investigación Educativa*, 22, e05. 2042. https://doi.org/10.24320/redie.2020.22.e05.2042

Kunter, M., Frenzel, A., Nagy, G., Baumert, J., & Pekrun, R. (2011). Teacher enthusiasm: Dimensionality and context specificity. *Contemporary Educational Psychology*, *36*(4), 289-301. https://doi.org/10.1016/j.cedpsych.2011.07.001

Lazarides, R., Buchholz, J., & Rubach, C. (2018). Teacher enthusiasm and self-efficacy, student-perceived mastery goal orientation, and student motivation in mathematics classrooms. *Teach. Teach. Educ*. *69*, 1–10. doi: 10.1016/j.tate.2017.08.017

Lazarides, R., Watt, H. M. G., & Richardson, P. W. (2021). Longitudinal relations between teachers' self-efficacy and enthusiasm. *Teaching and Teacher Education*, *106*, 103470. https://doi.org/10.1016/j.tate.2021.103470

Liu, M., & Wu, B. (2021). Teaching anxiety and foreign language anxiety among Chinese college English teachers. *Sage Open*, *11*(2). https://doi.org/10.1177/21582440211016556

Papi, M., & Khajavy, H. (2023). Second language anxiety: construct, effects, and sources. *Annual Review of Applied Linguistics*, *43*,127–139. doi:10.1017/S0267190523000028

Park, J., Ramirez, G., & Park, D. (2024). Effect of preschool teacher's math anxiety on teaching efficacy and classroom engagement in math. *Psychol Schools*, *61*(6), 2600–11. doi:10.1002/pits.23182.

Serin, M, K., Güneş, M. A., & Değirmenci, H. (2015). The relationship between the attitudes towards teaching profession and the anxiety level of prospective primary school teachers. *Cumhuriyet International Journal of Education-CIJE*, *4*(1), 21-34.

Shiybak, E., & Salimi, S. (2022). Studying the Moderating Role of Academic Buoyancy in Relationship between Students' Intrinsic Motivation and their Academic Engagement in Farhangian University of Zahedan City. *Educational and Scholastic studies*, *11*(3), 135-160. (In Persian). 20.1001.1.2423494.1401.11.3.5.1

Wang, D. (2023). The relationship between teacher care behavior and EFL learning anxiety: the chain mediation effect of learning engagement and learning strategies. *Sec. Psychology of Language*, *14*(3),0-0. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1279025

Watt, H. M. G., & Richardson, P. W. (2023). Teacher motivation and career choices: Roles of professional attitudes. *In International Encyclopedia of Education* (4th ed., pp. 231–245). *Elsevier*. https://doi.org/10.1016/B978-0-12-818630-5.04014-7

Win, O., & Nwe, K. H. (2020). Attitude scale for student teachers toward the teaching profession. *Journal of the Myanmar Academy of Arts and Science*, *18*(9B), 502–512.

Zakiani, F. (2022). The role of job adaptability and job involvement in job enthusiasm through job attitude and job rotation in elementary schools. In *Proceedings of the First National Conference on Psychology, Educational Sciences, and Counseling*. (In Persian).

Zandkarimi, M., Parvaresh, B., & Ghadampour, E. (2020). The Study Impact Charismatic Leadership on Work Engagement with Role Fun at Work of the Mediator. *Educational and Scholastic studies*, *9*(3), 105-130. (In Persian). 20.1001.1.2423494.1399.9.3.5.7